

Datum
2021-01-26
Ert datum
2020-11-04

Vårt diarienummer
ADM/2020:632
Er beteckning
S2020/08073

Socialdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Införandet av en familjevecka påbörjas – familjedagspenning vid lov, studiedagar och utvecklingsamtal ([Ds 2020:24](#))

Centrala studiestödsnämnden (CSN) lämnar följande synpunkter på förslagen i promemorian. I de delar CSN avstått från att lämna kommentarer har myndigheten inga synpunkter.

2.1 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Förslaget till 12 a kap. 2 §

CSN anser att det kan uppfattas som missvisande att i en inledande paragraf ange att försäkrad *förälder* har rätt till familjedagspenning. Förslagen till 12 a kap. 11-13 och 16-17 §§ innebär i praktiken att endast försäkrade föräldrar som också är vårdnadshavare har en ovillkorlig och självständig rätt till familjedagspenning. Föräldrar som inte är vårdnadshavare har endast rätt till stödet för det fall en förälder som också är vårdnadshavare väljer att avstå dagar.

5.2 Grundläggande förutsättningar

CSN tillstyrker förslagen i sin helhet.

CSN vill samtidigt resa frågan om behovet att ge studerande föräldrar en motsvarande rätt att få behålla studiestöd vid frånvaro från studierna för att vårda barn i samband med barns lov, studiedagar och utvecklingsamtal. Studiehjälp, studiemedel och studiestartsstöd lämnas som utgångspunkt endast för sådan tid då den studerande bedriver studier.¹ Den studerande har dock under vissa förutsättningar rätt att behålla sådant stöd vid ledighet för tillfällig vård av barn.² I praktiken fortsätter CSN då att betala ut stödet under ledigheten. Skyddet för studerande som behåller sitt studiestöd vid ledighet för tillfällig vård av barn innebär samtidigt andra fördelar.

- Tiden med studiemedel är begränsad till ett visst antal kalenderveckor. Veckor som den studerande uppburit studiemedel vid tillfällig vård av

¹ 2 kap. 6 § och 3 kap. 5 § studiestödslagen ([1999:1395](#)) samt 12 § lagen ([2017:527](#)) om studiestartsstöd.

² 2 kap. 10 och 3 kap. 24 § studiestödslagen, 2 kap. 21 § och 3 kap. 32 a – c §§ studiestödsförordningen ([2000:655](#)), 24 § lagen om studiestartsstöd och 13 § förordningen ([2017:532](#)) om studiestartsstöd.

barn räknas dock inte som utnyttjade. Den som under ett antal veckor behållit sitt studiestöd vid vård av barn, kan följaktligen senare åter använda dessa veckor till studier.³

- Den som efter en period med studiemedel eller studiestartsstöd ansöker om stöd för en ny period, måste uppvisa tillräckliga studieresultat från sin senaste period med stöd. Vid beräkningen av vad som anses utgöra tillräckliga resultat tar CSN hänsyn till perioder då den studerande behållit sitt studiestöd vid tillfällig vård av barn.⁴
- De studielån som en studiemedelstagare har tagit emot under en period av tillfällig vård av barn kan, efter en karenstid om 30 dagar, skrivas av.⁵

Studerande föräldrar kan ha samma behov av ledighet för vård av barn vid lov, studiedagar och utvecklingsamtal som föräldrar som är arbetstagare. CSN anser därför att det kan övervägas att ge mottagare av studiehjälp, studiemedel och studiestartsstöd en motsvarande rätt att behålla sitt studiestöd vid frånvaro som för en arbetstagare skulle gett rätt till familjedagspenning.

5.4 Förmånstid

CSN tillstyrker förslagen men anser att det kan finnas skäl att inleda reformen med ett lägre antal dagar, i enlighet med förslagen i avsnitt 7.1 eller 7.2. CSN anser också att det för vissa grupper av arbetstagare kan vara problematiskt att rätten till familjedagspenning inte kan fastställas förrän under den aktuella ersättningsdagen.

En fullt utbyggd familjevecka innebär att en arbetstagare kan ha rätt till ledighet under ytterligare tio arbetsdagar per år. Promemorian kommenterar att statsfinansiella skäl kopplade till spridningen av det nya coronaviruset kan motivera att förmånstiderna inledningsvis begränsas. CSN vill i sammanhanget kommentera att spridningen av det nya coronaviruset har skapat en kraftigt ökad efterfrågan inom vissa sektorer, exempelvis inom delar av välfärdssektorn. Att i det läget införa en rätt till ytterligare ledighet för arbetstagare som är föräldrar kan göra det svårare för vissa företag, organisationer eller myndigheter att nå sina mål. CSN anser därför att det även ur arbetsgivarsynpunkt kan vara befogat att inledningsvis införa en mera

³ Allmänna råd till 3 kap. 8-10 §§ studiestödsförordningen, införda i 5 kap. Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd ([CSNFS 2001:1](#)) om beviljning av studiemedel

⁴ Allmänna råd till 4 kap. 6 § CSNFS 2001:1 och allmänna råd till 5 kap. 5 § Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd ([CSNFS 2017:1](#)) om beviljning av studiestartsstöd.

⁵ 4 kap. 23 § studiestödslagen och 4 kap. 10-11 §§ studiestödsförordningen.

begränsad rätt till ledighet. På så sätt kan eventuella negativa konsekvenser för arbetsgivare och arbetstagare begränsas, och en uppföljning av reformens effekter kan bli en del av ett bättre beslutsunderlag för en senare utökning.

En arbetstagare som vill utnyttja sin rätt till ledighet vid lov, terminsupphåll, en studiedag eller en motsvarande situation ska enligt förslaget i promemorian som utgångspunkt anmäla detta till arbetsgivaren två månader innan ledighetens början.⁶ Rätten till familjedagspenning kommer samtidigt att vara beroende av hur vårdnadsförhållandena ser ut den aktuella ersättningsdagen. Den arbetstagare som ansöker om ledighet hos sin arbetsgivare kan därför inte vara säker på att den senare ledigheten faktiskt kommer att ge rätt till familjedagspenning. Denna osäkerhet kan för vissa grupper, särskilt vad gäller ensamstående eller låginkomsttagare, inverka negativt på uttaget av sådan ledighet. CSN anser att åtgärder för att motverka denna osäkerhet, exempelvis en möjlighet att få särskilt villkorade förhandsbesked, kan övervägas under den fortsatta beredningen.

5.12 Förslag om ändring i andra författningar

CSN tillstryker förslaget att tilläggsån ska kunna lämnas vissa studerande som sammanhängande innan studiernas början har haft föräldrapenning eller familjedagspenning, och som dessförinnan haft en viss inkomst. Förslaget bedöms samtidigt endast få marginella effekter för studerande föräldrars möjligheter att få tilläggsån.

För att studerande ska kunna anses ha haft föräldrapenning sammanhängande krävs att han eller hon har haft föräldrapenning i sådan utsträckning att hans eller hennes inkomster kommit att understiga gränsen för rätt till tilläggsån enligt 3 kap. 12 § första stycket studiestödslagen.⁷ Det måste med andra ord finnas ett påvisbart samband mellan den studerandes uttag av föräldrapenning och att hans eller hennes inkomster kommit att understiga inkomstgränsen. En studerande som har inkomster som tydligt understiger inkomstgränsen och som närmast före studiernas början endast har tagit ut ett begränsat antal dagar med föräldrapenning har därför inte rätt till tilläggsån. Antalet dagar med familjedagspenning kommer att vara begränsat. CSN bedömer därför att förslaget, att även dagar med familjedagspenning ska kunna beaktas vid bedömningen av rätten till tilläggsån, endast kommer att ha marginella effekter för studerande föräldrars möjligheter att kunna få tilläggsån.

5.13 Ikraftträdandebestämmelser

CSN har inga synpunkter på förslaget till ikraftträdande men vill påpeka följande.

⁶ Förslaget till ändring i 13 § föräldraleighetslagen ([1995:584](#)).

⁷ 7 kap. 3 b § CSNFS 2001:1.

Föräldrar kommer även under införandeåret att ha rätt till sex/fyra/två dagar med familjedagspenning. Antalet dagar är beräknade för ett vanligt kalenderår, men kommer under 2022 att kunna tas ut under en kortare period, den 1 april - 31 december.

Föräldrar kommer enligt förslaget till ändringar i föräldraledighetslagen från och med den 1 april 2022 att ha rätt till ledighet med familjedagspenning. Ett villkor för detta är dock att de, enligt lagstiftning som föreslås träda ikraft samma dag, har anmält ledigheten till sin arbetsgivare två månader alternativt en vecka tidigare.⁸ Föräldrar kan därför missa att i tid anmäla planerad ledighet i nära anslutning till den 1 april 2022 till sin arbetsgivare. Det kan vidare uppfattas som otydligt om en anmälan som görs innan ikraftträdandet har någon rättsverkan. Ett lagtekniskt alternativ skulle kunna vara att låta ändringarna i socialförsäkringsbalken och i föräldraledighetslagen träda ikraft den 1 februari 2022. Samtidigt skulle i ikraftträdandebestämmelser till socialförsäkringsbalken kunna förtydligas att familjedagspenning lämnas för tid från och med den 1 april 2022.

Beslut om detta remissvar har fattats av enhetschefen Jeanette Carlsson efter föredragning av utredaren Joacim Strömblad. I arbetet med remissvaret har även utredaren Magnus Berndtsson och verksamhetsutvecklaren Maria Grahn Sillén deltagit.

Jeanette Carlsson

Joacim Strömblad

⁸ Beroende på orsak till ledigheten.